

ТМГ. XXXVIII	Бр. 2	Стр. 941-943	Ниш	април - јун	2014.
--------------	-------	--------------	-----	-------------	-------

Приказ

Немања Ђукић

Примљено: 4. 2. 2014.

Одобрено за штампу: 27. 5. 2014.

ГРАНИЧНА СИТУАЦИЈА СРПСКОГ ИДЕНТИТЕТА*

„Борба за националне интересе почиње борбом за дискурзивни простор. Наставља се борбом за политички простор. А завршава борбом за географски простор. Тек тада једна нација постаје истински суверена.“ Овако се најбоље може описати (успјешан) покушај тематизације Русије и Балкана у савременом свијету. Зашто и одакле уште израста потреба за тематизацијом ове врсте и у оваквом међуодносу, будући да смо свједоци духа времена који нашем мишљењу идеју Европе и мјеродавност европског нормативно и саморазумљиво намеће? Не би ли било актуелније Русију и/или Балкан сагледавати и самјеравати у односу спрам Европе и то у форми *Русија и Европа* у *у савременом свијету* или пак *Балкан и Европа* у *у савременом свијету*? Или је можда (напокон) созрела свијест да есхатолошка природа Русије и Балкана више не може играти улогу интенционалне другости Европе – алтер ега аријевског насилника који се опет налази у неуспјелом покушају поновног задобијања себе? Након скоро цијелог вијека, обнавља се есхатолошко саборовање православних које из заборавља призива ућуткано сјећање да Ми-православни за Запад представљамо једно немогуће искуство – апокалиптично искуство продора вјечности у вријеме. Зато напокон можемо утврдити да Русија и Балкан за Европу опет и поново израстају као прва немогућа другост – есхатолошки простор екстатичког излажења из колонијалне дијалектике европске метафизике идентитета. Отуда данашње суодношење Русије и Балкана у савременом свијету треба разумијевати као дио (обновљене) повјесне истине да Русија и Балкан за Европу трајно представљају егзотично и атопично мјесто – стране не-мјесто у коме се опредмећује криза Европе као криза интенционалности.

У српском дискурзивном простору Русија се пројављује само онда када Ми-Срби патетично осванемо у *граничној ситуацији*. А свака гранична ситуација јесте криза идентитета – радикалан слом мјеродавности важећег самоискуства (Милован Данојловић). Прву граничну ситуацију (у којој смо се сами себи појавили као европска другост) отворила је европска модернизација која је политичко искуство комунизма интенционално наметнула као једино могуће. У другу граничну ситуацију (у којој се још увијек крећемо)

---

nemanjadjukic00@yahoo.com

* Бранимир Куљанин (ур.). (2012). Русија и Балкан у савременом свијету“. Бања Лука: „Удружења Српско-Руски мост“, 2012, стр. 494.

допали смо постмодерним нихилистичким буђењем. И тада, опет, долазећи у сусрет својој прошлости (насупротив ономе чему научавају европски учитељи будућности) догађа се оно наше интересубјективно-Ми које показује да за нас православне суверенитета нема изван оквира православне духовности (Владимир Крупин). Међутим, васкрсење националне идеје не може се догодити у дехристијанизованом социјалном простору (Валериј Расторгујев) нити се оваплоћење наше државности може догодити искључиво политички, јер је за православне државност само политички епифеномен есхатолошке природе културе. Али то не значи и одсуство политичког и/или економског, већ само њихово постављење на припадајуће мјесто. Културни идеал саборности, социјални идеал заједнице, економски идеал патријархалне домаћинске задруге и политички идеал теодулије, четири су основне вриједности на којима је почивала моћ и самобитност старе српске заједнице. Поред и осим Јевреја, само Срби су успјели да немајући државу више од пола миленијума опстану као народ. То је могуће отуда што за православне као и за Јевреје, уз све важне и бројне разлике, држав(отвор)ност и уопште појам политичког, представља само епифеномен есхатолошке природе културе. Отуда за православне, самобитност нужно почива у култури - из есхатолошке природе православне духовности органски израста социјално, економско и политичко као средство остварења културног. Насупрот, за католичко-протестантску констелацију самобитност почива у политици - из инструменталне природе модерног политичког односа организацијски израста економско, социјално и културно као средство остварења политичког. Због тога је Запад као католичко-протестантска констелација носилац аријевске идеје. Моћ, профит, појединац и забава политичка су начела тоталитарног демократско-либералног затварања глобализације као геоиисторијског пројекта Четвртог Рајха – пројекта изграђеног на доминацији наднационалног нарко-бизниса и њему припадајућег финансијског капитала (Андреј Фурсов). Међутим, да би финансијски капитал овладао, неопходна је суспензија (религијског) утемељења, јер само дехристијанизовани социјални простор пружа могућност да се манипулативно произведе колективно-афирмативан одговор на његове бројне појавне облике. Отуда, питање религије више не статира у аријевској формули „опијум за народ“ него управо супротно – одсуство религије претпоставка је неолибералног искуства „опијума за народ“. Зато Исток и Запад нису другости већ двије интелигибилне стварности, два начина искуствовања егзистенције (Зоран Арсовић). Зато свијета има само између Истока и Запада, јер само тада свијет има двије ноге. Кад Исток падне, свијет постаје инвалид (Јелена Пономарјова). Због тога, за нас православне, Запад се не може и утолико више и не смије појављивати као другост. Другост се уопште не може пројавити унутар оквира интенционалности. То долази отуда што унутар логике интенционалности није могуће успоставити однос – интенционалност егзистира само као субјект-објект релација а интересубјективни Ми-однос већ предпоставља (православни) есхатон као простор другости. Због тога се Исток од Запада може заштитити само дјелимичним прихватањем његових тековина али се Запад не може превладати никако другачије него есхатолошки. Отуда слиједи да се модернизација као прихватање тековина Запада мора ограничити само на ванкултурни простор и самјеравати унутаркултурним мјерилима. Дилема модернизације успјешно може бити ријешена само ако се модернизовање догађа као политичко и економско уз јасно очување културног суверенитета. У проти-

вном ће модернизација постати секуларизација – еманципација од своје есхатолошке бити а пристанак на повијест одустанак од вјечности (Часлав Копривица). Интенционална природа Запада уобличење свог културно-цивилизацијског хегемонизма има у политичким и економским механизмима глобалног планирања. Отуда дугорочна политичко-војна прерасподјела економских ресурса постаје њен главни циљ а идеја екологије централна технологија прерасподјеле (Срђа Трифковић). Сам појам еколошког аутентично значење има у појму *животног простора* те отуда, сасвим конзистентно и појам екологије аутентично значење има у појму *заштите животног простора*. Међутим, животни простор (*lebensraum*) представља културну као метаполитичку а не географску чињеницу. Еколошки простор није географски простор. Појам географског простора почива у предмодерној (античкој) идеји границе (*περας*), односно у идеји унутрашњег ограничења физичке протежности објекта. Насупрот, појам еколошког простора почива у модерној идеји положаја као мјеста (*topos*), односно у идеји спољашњег ограничења физичке протежности субјекта. Отуда је модерно схватање простора иманентно интенционално (политичко). Сама идеја простора у модерној слици свијета већ је идеја политичког простора - политички појам еколошког простора означава животни простор као чињеницу политичког ограничења културне протежности. Стога се сама идеја еколошког као културног (метаполитичког) простора Запада озбиљавала унутар идеје екологије као стратешке (НАТО) заштите животног простора Запада. Како је животни простор православних интенционално одређен у политикама енергетске безбједности Запада (Дарко Трифуновић), могућности суверенизације и остваривања националног интереса - очувања националне територије и репродукције просторних ресурса неопходних за државну организацију нације (Никола Поплашен), треба тражити унутар еколошке политике као асиметричног политичко-економског одговора православне екумене (Небојша Вуковић). Еколошка политика као политика очувања националне самобитности отвара се на два начина и то као десекуларизација времена те као десекуларизација простора. Десекуларизација времена као стратегија националне суверенизације састоји се у рехабилитацији основних идеја српске самобитности као садржаја српске еколошке политике. Десекуларизација простора као стратегија националне суверенизације састоји се у рехабилитацији српског еколошког простора - канонског простора СПЦ као оквира српске еколошке политике. Како у (пост)модерном друштву, еколошки ресурси (хидролошки и геолошки потенцијали) сачињавају претпоставку свих појавних облика економске и политичке модернизације, отуда, политика изнудице (ванинституционална субверзивна еколошка политика), као анулирање еколошких основа политичке самобитности Запада (првенствено његових сателитских експозитура на периферији), представља адекватну форму одвраћања (предусретања, превенције и нужде) којом се социјално-дарвинистичка констелација моћи савремене геополитике успјешно преобраћа у стратегију националне суверенизације. Тек тако Балкан, својом другошћу, својом есхатологијом, може и политички стојати отворено лицем-у-лице према западној интенционалности, на рубу постмодерне, чувајући византијски лимес православља, активно идући у сусрет предстојећем есхатолошком (политичком, економском и војном) отварању Истока (Јелена Гускова).

Јер, како нас напокон научи наша православна традиција, Молебан увијек долази са Истока.